

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۰/۰۸/۲۴

نور محمد غفوري

د کارگري انترناسیونالیسم پیدایښت او وده

د تولیدي ځواکونو د قانونمندی ودي په معین پور کې په ټولنه کې د فیودالیسم په ګډه کې نوی تولیدي اړیکې رامنځته او سرمایداري (کپیټالیستي) اقتصادي - ټولنیز فرماسیون وزیرید چې په تدریج سره یې د فیودالی اقتصادي- ټولنیز فرماسیون ځای ونیو. په کارگرانو باندې د پانګوالي طبقې استثمار شدت وموند. په کپیټالیستي نظام کې د ګلوبالیزاسیون (نړیوال کیدو) پروسه په ټوله کې او په خاص ډول په اقتصادي چارو کې ګرندی شوه. د مختلفو هیوادونو ترمنځ د اقتصادي کالیو راکړه ورکړه چټکه او ساحه یې پراخه شوه. د بیلو هیوادونو ملي مارکیټونه یو له بله سره ګډ او نړیوال بازارونه رامنځته شول. په اقتصادي چارو کې له ملي پولو وتلو (فراملې) او د نړیوالو (څو ملتي) شرکتونو پانګه او اغیزه ورځ تربلې زیاتېده. د سرمایې له نړیوال کیدو سره سم په ملي پولو کې د پانګوالي طبقې د شدید استثمار پر ضد د کارگرانو د سنډیکایي او کارگري سیاسي ګوندونو د مبارزې ثمر کمېده او مطلوبه پایله یې نشوای ورکولای. د کارگري طبقې رهبران په دې وپوهیدل چې باید د نړیوال کپیټالیسم پر ضد د کارگري طبقې مبارزه هم نړیوال شکل غوره کړي. له همدې کبله یې هڅه وکړه چې د پانګوالي نظام پر ضد د کارگري طبقې مبارزه په نړیواله کچه تنظیم او فعالیتونه یې همغږي کړي.

کارل مارکس Karl Marx او فرید ریش انگلس Friedrich Engels د کارگري طبقې دوو نومیالیو رهبرانو (د کمونستانو لیګ Bundes der Kommunisten) په غوښتنه او فرمایش د لومړي ځل له پاره د کارگري مبارزې د نړیوال کیدو اړتیا علمي تحلیل کړه او په ۱۸۴۸م کال کې یې د (کمونست ګوند په مانیفست) کې (د نړی کارگرانو سره یوشی!) شعار جګ کړ. د مختلفو هیوادونو کارگري ګوندونو، اتحادیو او سازمانونو مختلفو ډلو چې د کمونیستي، سوسیال دموکراسی، سوسیالیستي، انارشيستي او د نورو کارگري ایډیولوژیو پلویانو ورپکې ګډون لاره، په ۱۸۶۴م کال په لندن کې (د کارگرانو نړیواله ټولنه International Workers' Association) چې د (لومړي کارگري انترناسیونال) په نامه هم نومول شوي ده، رامنځته کړه. ددې ټولني د جوړولو هدف په نړیواله کچه د پانګوالي پر وړاندې د کارگري طبقې د مبارزې همغږي کول او په واحد نړیوال جوړښت کې د ځانګړو هیوادونو د کارگري ګوندونو، سنډیکایي اتحادیو او نورو کارگري سازمانونو یوځای کول و.

د لومړي کارگري انترناسیونال د جوړولو په کمیټه کې پخپله کارل مارکس ګډون او په طرحه او تنظیم کې یې ډیره اغیزه لرله. د کارگرانو د نړیوالې ټولني د جوړیدو په کار کې د جرمني نومیالی تیوریسن کارل مارکس چې د کارگري کمونیستي ایډیولوژی پلوی و، د انارشيستي کارگري ایډیولوژی د نومیالیو تیوریسنانو لکه فرانسوي پرودون Pierre-Joseph Proudhon او روسي باکونین Bakunin Aleksandrovich Michail - د مخالفو طرحو سره مخامخ شو. د پرودون تر مړینې وروسته هم د مارکس او باکونین Бакунин Александрович Михаил ترمنځ سخت مخالفتونه په لومړي انترناسیونال کې د نفاق او شقاق سبب وګرځیدل. په ۱۸۷۱ع کال کې د (پاریس کمون) د انقلاب ماتې چې غوښتل یې په پاریس کې د کارگري طبقې په لمسون شورایي سوسیالیستي نظام جوړ او د پرولتاریا دیکتاتورې رامنځته کړي، د کارگرانو په لومړي انترناسیونال هم اثر وکړ او په ۱۸۷۶م کال کې (د کارگرانو نړیوالې ټولني) یا (لومړی کارگري انترناسیونال) سقوط وکړ. د یادولو وړ ده چې د لومړي انترناسیونال په ماتې او انحلال کې د کارل مارکس او باکونین ترمنځ فکري مخالفتونو، فلهاذا د کمونیستي او انارشيستي- کارگري او سوسیالیستي ایډیولوژیو ترمنځ ټکرونو، او د دوی ترمنځ د ستونزو د حل لارې نه موندلو غوره رول ولوباوه چې دواړه د هغه وخت غښتلې او مسلطې کارگري او سوسیالیستي ایډیولوژی وې او د کارگرانو د ګټو د ساتلو او د سوسیالیسم د جوړولو له پاره یې مبارزه کوله.

د پاڼو شمیره: له 1 تر 3

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکني د لیکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په خیر و لولئ

د لومړي انټرناسیونال تر انحلال وروسته هم د کارگرانو د نړیوال عملی پیوستون او د فعالیتونو د همغږۍ له پاره مبارزه روانه وساتل شوه تر څو چې په 1889م کال کې په پاريس کې (دوهم سوسیالیستي انټرناسیونال) جوړ شو. دوهم سوسیالیستي انټرناسیونال هم د لومړۍ نړیوالې جګړې د راتلو سره له منځه ولاړ او په مختلفو هیوادو کې د دوهم انټرناسیونال غړي کارګري ګوندونه د انټرناسیونال د ۱۹۱۳م کال د پریکړو پر خلاف د خپل هیواد له پانګوالي دولت سره چې جګړه یې رهبري کوله، یو ځای شول. دوهم سوسیالیستي انټرناسیونال په ۱۹۱۳م کال کې پریکړه کړې وه چې که چېرې د پانګوالو هیوادونو د دولتونو لخوا د مختلفو ملتونو ترمنځ جګړه پیل کېږي، دوی به دا جګړه د پانګوالي نظام په ضد په طبقاتي جګړه بدلولي او د هیواد په داخل کې به خلک د خپلو بورژوازي ملي واکمنانو په ضد راپورته کوي او نړیوال سوسیالیستي انقلاب به پیلوي. ددې هدف د پلي کېدو له پاره په ډیرو هیوادو کې کارګري ګوندونو خپل نظامي او مستقل پولیسي تشکیلات هم جوړ کړي و. په همدې وخت کې د اولیانوف لنین لخوا د نوې تیپ کارګري او کمونیستي ګوندونو له پاره (د دموکراتیک مرکزیت) تشکیلاتي پرنسپ د منلو وړ وګرځید چې په ګوندي لیکو کې یې نیمه نظامي دسپلین ټینګاوه او د مرکزي رهبرۍ پریکړې او په تیره بیا د عمومي منشي دستور د ګوند غړو ته د نظامي قوماندې په شان د حتمي منلو وړ و. خو کله چې د پانګوالي سیالیو په پایله کې د مارکیتونو د تقسیم له پاره لومړۍ نړیواله جګړه رامنځته شوه، د سوسیالیستي انټرناسیونال ډیرو ګونډو له خپلو دولتونو سره د نورو ملتونو په وړاندې جګړه کې مرسته وکړه او په دې توګه په دوهم انټرناسیونال کې د کارگرانو د نړیوال پیوستون طبقاتي منل شوی پرنسپ تر پښو لاندې شو.

وروسته له هغې هم د دوهم کارګري انټرناسیونال د راژوندي کولو په خاطر یا د نوې نړیوال انټرناسیونال د جوړولو له پاره پر له پسې هڅې روانې وې. په دې اړوند د اطریش د کارګري سوسیال دموکرات ګوند د (اوتو باور **Otto Bauer**) تر مشرۍ لاندې د (انټګرال سوسیالیسم) یعنې د نړیوال سوسیالیستي انقلاب د کولو په خاطر د سوسیالیستو ګوندونو نړیواله کاري ډله (**Parteien**) جوړه شوه. خو مخکې له دې چې (اوتو باور) د دوهم انټرناسیونال په بیا را ژوندي کولو بریالی شي، ولادیمیر ایلیچ لنین **Lenin Ilyich Vladimir** یا په روسي ژبه **Ульянов Ильич Владимир** چې د اولي نړیوالې جګړې په بهیر کې یې د خپل هیواد د بورژوازي دولت په ضد چې په جنگ کې اخته و، قیام او په ۱۹۱۷م کال کې یې په روسیه کې د اکتوبر سوسیالیستي انقلاب بریا ته رسولی او سیاسي واک یې نیولی و، په ۱۹۱۹م کال کې په مسکو کې د کمونیستي ګوندونو غونډه جوړه کړه او د (کمونیستي انټرناسیونال) (**Kommunistische Internationale**) بنسټ یې کېښود چې په لنډو ورته (کومینټرن) **Komintern** هم ویل کېږي. په دې توګه په نړیوالو سوسیالیستي- کارګري ځواکونو کې له هغو څخه د کمونیستي جریان په وتلو او بیلیدو انشعاب رامنځته شو. کومینټرن په سیاسي ادبیاتو کې د دریم کارګري کمونیستي انټرناسیونال یا په لنډه (دریم انټرناسیونال) په نوم هم نومول شوی دی. د وخت په تېرېدو سره د شوروی اتحاد د کمونست ګوند د تیوریکو طرحو او د مسکو د عملی اقداماتو په اړه په نړیوال کارګري کمونیستي جنبش کې اختلافونه رامنځته شول، د کومینټرن اغیزه او فعالیتونه ضعیف شول او په ۱۹۴۷م کال کې په کومینفارم (د کمونیستي معلوماتو دفتر) واوښت چې تر ۱۹۵۷م کال یې خپل موجودیت ته دوام ورکړ او تر هغې وروسته نړیوال کارګري کمونیستي جنبش د بین المللی کنفرانسونو د جوړولو له لارې خپلې چارې تنظیمولې.

له نړیوال سوسیالیستي جنبش څخه د لنین په رهبرۍ د کمونستانو له انشعاب سره سره د (اوتو باور) تر مشرۍ لاندې جوړې شوې (د سوسیالیستو ګوندونو نړیوالې کاري ډلې) د ټولو سوسیالیستي ګوندونو د راټولولو د پاره خپلو هڅو ته دوام ورکړ او کومینټرن یې کاوه چې بیرته ټول په یوه نړیوال فاروم کې راټول کړي. د اطریش سوسیال دموکرات کارګري ګوند د رهبر په مشرۍ (د سوسیالیستو ګوندونو نړیوالې کاري ډلې) خپلو هڅو او د انټګرال سوسیالیسم په اړه خپلو تبلیغاتو ته دوام ورکړ. خو کله چې د ټولو سوسیالیستو ځواکونو د راټولولو له پاره په ۱۹۲۲م کال په برلین کې مقدماتي غونډه له ماتې سره مخامخ شوه او کمونستان پخپل ځانګړي دریځ کلک ودریدل، (د سوسیالیستو ګوندونو نړیوالې کاري ډلې) هم ځان منحل کړ.

په پای کې هغو سوسیالیستي ګوندونو چې د کمینټرن (دریم انټرناسیونال) غړیتوب یې نه و تر لاسه کړی د ۱۹۲۳ع کال د می په میاشت کې د جرمني د هامبورګ په ښار کې غونډه وکړه او (سوسیالیستي کارګري انټرناسیونال) ئې جوړ کړ. دا سوسیالیستي کارګري انټرناسیونال د دوهمې نړیوالې جګړې په اوږدو کې له دې کبله ضعیف شو چې ورپکې غړي سوسیالیستي ګوندونه په اروپا کې تر سختو ضربو لاندې راغلل او وټکول شول. همدا شان لیو تروتسکی **Leo Trotzki** په ۱۹۳۸ع کال د ستالین او ستالینیزم بر ضد (د څلورم کارګري انټرناسیونال) ابتکار ته لاس واچاوه خو په ۱۹۴۰م کال کې د هغه د مړینې له کبله دا هڅې نیمګړې پاته شوې. د تروتسکي مړینه په هغه وخت کې په نړیوال کارګري کمونیستي جنبش کې د غټ انشقاق او د دریم انټرناسیونال د اعتبار د کمیدو سبب وګرځید.

لیو تروتسکی چې اصل نوم یې لیو داویدوویچ برونشتاین **Bronstein Dawidowitsch Lew** و، په ۱۸۷۹م کال کې زیږیدلی، روسي انقلابي کمونست او مارکسیست تیوريسن او د سرې اردو بنسټګر و. په ۱۹۰۲ کال کې د

لینین په بلنه لندن ته ولاړ او له هغه سره یو ځای یې ژوند کاوه. د هجرت په وخت کې د (ایسکرا، «سپرغی») د سوسیال دموکرات نشریې د تحریر د هیئت لارښود غړی و. هغه وخت چې کمونستانو له سوسیال دموکراتانو انشعاب وکړ، ده هم دا دنده پرېښوده. د روسیې په انقلاب کې یې ستر رول لوبولی، تر انقلاب وروسته د خارجی چارو دندې ورته سپارل شوي او همدا شان یې د جکړې، ترانسپورت، غذایی موادو او نورو چارو په سمون کې مسئولیتونه لرلي دي. په ۱۹۲۴م کال کې د ولادیمیر ایلیچ لنین تر مړینې وروسته د ستالین د دیکتاتورې سیاست سره د مخالفت له کبله تر فشار لاندې ونيول شو، له دندو گوښه او واک یې کم شو، تر څو چې په ۱۹۲۹م کال کې هجرت ته اړ شو او په ۱۹۴۰م کال کې د شوروي د یوه اجنټ لخوا په مکسیکو کې په قتل ورسید. تر وټسکي نه یوازې د شوروي په کمونست گوند کې ډیر پیروان لرل، بلکې د نورو هیوادو په کارگري سوسیالیستي او کمونیستي گوندونو کې یې هم د تیوري پلویان ډیر و. دده پیروان چې ځانونه یې مارکسیستان بلل او د شوروي اتحاد د کمونست گوند د مارکسیستي-لنینیستي سیاست سره جوړ نه و، د تروټسکانو او دده تیوريکي ښوونځي د تروټسکيسم په نوم نومول شوي دي.

د ۱۹۵۱ کال د جون په میاشت کې د جرمني د فرانکفورت په ښار کې نوی (سوسیالیستي انټرناسیونال (SI) Sozialistische Internationale)) جوړ شو چې هدف یې د دوهم انټرناسیونال د رواجونو او طرحو بېرته ژوندي کول و. ددې له پاره چې د کمونټرن د دریم او د تروټسکي له څلورم انټرناسیونال څخه یې فرق وشي، کله کله (د پنځم انټرناسیونال) په نامه هم یاد شوی چې اوس ورپکې د کارگري گوندونو د مختلفو بړندو او تیوريکي جهتونو (لکه سوسیال دموکرات گوندونه، سوسیالیستي گوندونه، ریفورمیستي او کمونیستي گوندونه) ۱۶۸ گوندونه ورپکې عضویت لري.

باید یادونه وکړو چې دا هغه غوره نړیوال کارگري الیانسونه و چې مور باس یاد کړل. ددې تر څنګ نور په کوچني کچه او فرعي نړیوالې ټولني (لکه د کمونیستي اپوزیسیون بین المللي یووالي Internationale Die Vereinigung der Kommunistischen Opposition، د لندن بیورو، د انارشیستي سنډیکاتانو نړیواله ټولنه IAA anarchosyndikalistische او نور...) هم وخت په وخت رامنځته شوي چې یادول او تفصیل یې دلته اړین نه دی.

پای